

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ, ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА
ЕКОНОМІКИ МІЖНАРОДНОГО ТУРИЗМУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан економічного факультету
А.В. Череп
2023 р.

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ СОЦІАЛЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА:
СТІЙКІСТЬ, ІНКЛЮЗІЯ ТА КРЕАТИВНІСТЬ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістра

(назва освітнього ступеня)

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 8.011 Педагогіка вищої школи, 8.014 Сер освіта (ПН)

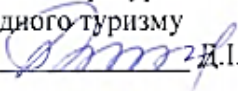
освітньо-професійна програма 8.011 Педагогіка вищої школи, 8.014 Сер освіта
(ПН)

Укладач /Укладачі:

Переверзева А.В., д.е.н., професорка, професорка кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму; **Волков В.П.**, д.т.н., професор, професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики; **Венгерська Н.С.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, природних ресурсів та економіки міжнародного туризму; **Мержинський Є.К.**, к.е.н., доцент, доцент кафедри інформаційної економіки, підприємництва та фінансів; **Бакаленко І.М.**, к. пед. н., доцент, доцент кафедри української літератури; **Ротко О.М.**, асистент кафедри психології.

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри міжнародної
економіки, природних ресурсів та економіки
міжнародного туризму

Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів та економіки
міжнародного туризму

Д.І. Бабміндра

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

А.В. Переверзева

Ухвалено науково-методичною радою
економічного факультету

Протокол № 1 від "28" серпня 2023 р.

Голова науково-методичної ради
економічного факультету

Н.О. Дугієнко

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін <i>Вільного вибору студента в межах Університету</i>	
Спеціальність	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		1-й	-й
Освітньо-професійна програма 8.011 Педагогіка вищої школи, 8.014 Сер освіта (ПН)	*Змістових модулів – 4	Лекції	
		20 год.	8 год.
		Практичні	
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів –	- год.	- год.
		Самостійна робота	
		70 год.	82 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Європейські практики соціального підприємництва: стійкість, інклюзія та креативність» є підготовка висококваліфікованих фахівців у сфері соціального підприємництва, набуття практичних навичок й компетенцій, необхідних для започаткування та діяльності соціальних підприємств в Україні, формування та розвитку молодіжного соціального підприємництва на принципах ЄС та регулювання його діяльності з врахуванням національних особливостей.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Європейські практики соціального підприємництва: стійкість, інклюзія та креативність» є: ознайомити здобувачів із теоретичними та практичними аспектами соціального підприємництва в контексті європейського досвіду; розглянути роль інтелектуального капіталу для забезпечення креативності, інклюзивності та стійкості соціального підприємництва на основі досвіду країн ЄС; сформулювати концептуальні основи європейських бізнес-моделей соціального молодіжного підприємництва; дослідити медіаграмотність для соціального підприємництва.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі освіти мають

знати:

- основні теоретичні аспекти соціального підприємництва;
- нормативні та інституційні основи діяльності соціальних підприємств в ЄС;
- європейські практики соціального підприємництва;
- підходи, методи та найкращі практики діяльності соціальних підприємств у ЄС;
- стимули та мотивації започаткування та розвитку молодіжного соціального підприємництва;
- шляхи вдосконалення діяльності соціальних підприємств в Україні.

вміти:

- аналізувати бізнес-моделі соціального підприємництва в країнах ЄС та оцінювати можливості їх імплементації в національній економіці;
- застосовувати знання на практиці з питань започаткування власної справи на засадах соціального підприємництва;
- використовувати креативні підходи медіаграмотності для соціального підприємництва;
- розробляти моделі соціального підприємництва за принципами ЄС з урахуванням особливостей національного бізнес-середовища;
- застосовувати інноваційні підходи до вирішення соціально-економічних проблем на основі використання досвіду ЄС;
- виокремлювати соціальні цінності майбутнього покоління в ЄС та Україні;
- розробляти бізнес-моделі соціального підприємництва на основі командної роботи та презентувати їх результати за допомогою сучасних засобів інформаційно-комп'ютерних технологій та візуалізації.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких інтегральних і загальних компетентностей:

- здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі у своїй професійній діяльності;
- здатність визначати та розв’язувати складні задачі і проблеми, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність працювати в команді;
- здатність розробляти та управляти проєктами;
- здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів);
- здатність проводити дослідження на відповідному рівні;
- здатність відповідально ставитися до завдань та обов’язків;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел, зокрема завдяки використанню інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність аргументувати вибір шляхів вирішення завдань професійного характеру, критично оцінювати отримані результати та обґрунтовувати прийняті рішення.

Спеціальні компетентності, яких мають досягти студенти за результатами засвоєння курсу, включають:

- здатність застосовувати науковий, аналітичний, методичний інструментарій для обґрунтування стратегії розвитку економічних суб’єктів та пов’язаних з цим управлінських рішень;
- здатність до професійної комунікації іноземною мовою;
- здатність збирати, аналізувати та обробляти статистичні дані, науково аналітичні матеріали, які необхідні для розв’язання комплексних економічних проблем, робити на їх основі обґрунтовані висновки;
- здатність до критичного та системного аналізу правових норм і застосування набутих знань у професійній діяльності у сфері соціального підприємництва;
- здатність використовувати сучасні інформаційні технології, методи та прийоми дослідження економічних та соціальних процесів, адекватні встановленим потребам дослідження;
- здатність визначати ключові тренди соціально-економічного та людського розвитку;
- здатність формулювати професійні задачі та розв’язувати їх, обираючи належні напрями і відповідні методи для їх розв’язання, беручи до уваги наявні ресурси;
- здатність обґрунтовувати управлінські рішення щодо ефективного розвитку суб’єктів господарювання;
- здатність оцінювати можливі ризики, соціально-економічні наслідки управлінських рішень;

- здатність застосовувати науковий підхід до формування та виконання ефективних проєктів у соціально-економічній сфері;
- здатність до розробки сценаріїв і стратегій розвитку соціально економічних систем;
- здатність планувати і розробляти проєкти у сфері міжнародної економіки, здійснювати її інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення;
- здатність обґрунтовувати та приймати управлінські рішення й спроможність забезпечувати їх результативність;
- здатність застосовувати поглиблені знання, теорії та принципи, засоби, інструменти реалізації зовнішньоекономічної політики в умовах міжнародного середовища;
- здатність ідентифікувати особливості функціонування міжнародних компаній з урахуванням кон'юнктури світових ринків, презентувати результати, підсумовувати та розробляти рекомендації, заходи з адаптації змін зовнішнього середовища.

Міждисциплінарні зв'язки. Вивчення дисципліни «Європейські практики соціального підприємництва: стійкість, інклюзія та креативність» сприяє залученню знань, отриманих студентами в процесі вивчення таких курсів: «Міжнародний менеджмент», «Технології управління персоналом», «Управління командами та розвиток лідерських навичок», «Організація праці менеджера», «Корпоративна соціальна відповідальність», «Оцінка бізнесу та інвестиційних проєктів», «Стратегічне управління», «Інноваційний розвиток підприємств», «Управління зовнішньоекономічним потенціалом підприємств», «Соціальне партнерство та відповідальність у менеджменті», «Оцінка ризиків бізнес-процесів», «Математичне моделювання бізнес-процесів»

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Сучасний стан соціального підприємництва в ЄС

Соціальні підприємства як динамічний елемент європейської економічної системи. Соціальні підприємства – креативні рішення невирішених соціально-економічних та екологічних проблем. Характеристика соціальних підприємств у країнах ЄС: спільні риси та відмінності Розкриття потенціалу соціальних підприємств у Хорватії, Чехії, Естонії, Нідерландах. Застосування досвіду ЄС щодо державної підтримки розвитку соціальних цінностей. Регіональні стратегії соціальної економіки: Австрія та Сербія. Підтримка розвитку соціального підприємництва в Литві. Роль соціальних підприємців нового покоління в ЄС.

Змістовий модуль 2.

Роль інтелектуального капіталу для забезпечення креативності, інклюзивності та сталості

соціального підприємництва: досвід країн ЄС

Інтелект, емоційна креативність та емоційний інтелект: взаємодоповнюваність та взаємозв'язок. Інтелектуальна та емоційна складова соціального підприємництва. Європейський досвід підтримки інтелектуального капіталу та ефективні механізми його використання. Інвестиції інтелектуального капіталу та інновації – інвестування в майбутнє Європи. Роль соціальних підприємців нового покоління в Європі. Формування «портрету» соціального підприємця

Змістовий модуль 3.

Європейські бізнес-моделі соціального молодіжного підприємництва

Європейське підприємництво в контексті синергії сталого бізнесу, циркулярної та соціальної економіки. Соціальне підприємництво як сфера реалізації бізнес-ідей молоді в ЄС. Бізнес-модель CANVAS як інструмент проектування ініціатив соціального підприємництва. Інтернет-платформи для дизайну бізнес-моделей CANVAS для соціального підприємництва. Європейські та українські практики ведення соціального бізнесу. Розробка власної бізнес-моделі соціального підприємництва на основі найкращих практик ЄС з використанням моделі CANVAS.

Змістовий модуль 4.

Європейський досвід сталого розвитку бізнесу на основі креативності та інклюзивності

Актуальність медіаосвіти для соціального підприємництва та її сутність
Інфомедійна грамотність: сучасний тренд чи вимога часу? Медіапростір. Моє медіаполе. Медіаспоживання та важливість медіагігієни. Традиційні медіа в Європі та Україні: специфіка функціонування. Соціальні медіа та мій цифровий слід. Цифрова ідентичність. Інформаційні бульбашки. Алгоритм «безпечних» дій у соціальних мережах. Маніпуляції - як не потрапляти та не продукувати? Маніпуляційні технології. Стереотипи. Мова ворожнечі. Фейки як негативне явище у світовому медіаполі. Психологічні причини довіри людей до фейків. Типові шахрайства. Як не стати ошуканим в Інтернеті.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин	Лекційні заняття, год		Практичні заняття, год		Теор. завня, к-ть балів			Прак. завня, к-ть балів	Усього балів	
			о/д .ф.	з/дис т ф.	о/д ф.	з/дис т ф.		о/д ф.	з/дис т ф.			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	

		о/д .ф.	з /дис т. ф.									
1	15	8	2	8	2	-	-	16	20	3	12	15
2	15	4	2	4	2	-	-	18	22	3	12	15
3	15	4	2	4	2	-	-	18	22	3	12	15
4	15	4	2	4	2	-	-	18	22	3	12	15
Усього за змістові модулі	60	20	8	20	-	-	-	70	82	24	36	60
Підсумко вий семестро вий контроль залік	30							30	30			40
Загалом	90									100		

5. Темы лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Соціальні підприємства як динамічний елемент європейської економічної системи.	4	2
2	Характеристика соціальних підприємств у країнах ЄС: спільні риси та відмінності	2	
3	Застосування досвіду ЄС щодо державної підтримки розвитку соціальних цінностей	2	
4	Інтелект, емоційна креативність та емоційний інтелект: взаємодоповнюваність та взаємозв'язок	2	2
5	Європейський досвід підтримки інтелектуального капіталу та ефективні механізми його використання	2	
6	Європейське підприємництво в контексті синергії сталого бізнесу, циркулярної та соціальної економіки	2	
7	Бізнес-модель CANVAS як інструмент проектування ініціатив соціального підприємництва	2	2
8	Актуальність медіаосвіти для соціального підприємництва та її сутність. Інфомедійна грамотність: сучасний тренд чи вимога часу?	2	
9	Традиційні медіа в Європі та Україні: специфіка функціонування	2	2
Разом		20	8

6 Види і зміст поточних контрольних заходів *

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Сучасний стан соціального підприємництва в ЄС				
1	Теоретичне завдання – опитування	Питання для підготовки: 1. Соціальні підприємства як динамічний елемент європейської економічної системи. 2. Характеристика соціальних підприємств у країнах ЄС: спільні риси та відмінності. 3. Застосування досвіду ЄС щодо державної підтримки розвитку соціальних цінностей.	Повне розкриття запропонованих питань оцінюється максимально у 3 бали. високий рівень – 2,5-2,9 бали; середній рівень: відповідь надано частково – 1,8-2,4 бали; низький рівень – 0,1-2,3 бали.	3
	Виконання практичних завдань	Практичні завдання: 1. Рольова гра «Уяви себе соціальним підприємцем однієї з країн ЄС». 2. Графоаналітична робота «SWOT аналіз розвитку соціального підприємства (на прикладі країн ЄС)» 3. Кейс «Соціальні підприємці нового покоління та соціальні цінності майбутнього».	Максимальна кількість - 12 балів. високий рівень: успішне виконання 100% завдань – 12 балів; середній рівень: успішне виконання 50% завдань – 6 балів; низький рівень: успішне виконання менше 50% завдань.	12
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
Роль інтелектуального капіталу для забезпечення креативності, інклюзивності та сталості соціального підприємництва: досвід країн ЄС				
2	Теоретичне завдання – опитування	Питання для підготовки: 1. Інтелект, емоційна креативність та емоційний інтелект: взаємодоповнюваність та взаємозв'язок. 2. Європейський досвід підтримки інтелектуального капіталу та ефективні	Повне розкриття запропонованих питань оцінюється максимально у 3 бали. високий рівень – 2,5-2,9 бали; середній рівень: відповідь надано	3

		механізми його використання. 3. Застосування досвіду ЄС щодо державної підтримки розвитку соціальних цінностей.	частково – 1,8-2,4 бали; низький рівень – 0,1-2,3 бали.	
	Виконання практичних завдань	Практичні завдання: 1. Дискусія «Домінування інтелектуального та емоційного капіталу в тардиційних та соціальних підприємствах» 2. Аналітичне завдання «Оцінка рівня інтелектуального капіталу компанії». 3. Аналітичне завдання «Оцінка рівня інтелектуального капіталу компанії».	Максимальна кількість - 12 балів. високий рівень: успішне виконання 100% завдань – 12 балів; середній рівень: успішне виконання 50% завдань – 6 балів; низький рівень: успішне виконання менше 50% завдань.	12
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
Європейські бізнес-моделі соціального молодіжного підприємництва				
3	Теоретичне завдання – опитування	Питання для підготовки: 1. Європейське підприємництво в контексті синергії сталого бізнесу, циркулярної та соціальної економіки. 2. Бізнес-модель CANVAS як інструмент проектування ініціатив соціального підприємництва. 3. Застосування досвіду ЄС щодо державної підтримки розвитку соціальних цінностей.	Повне розкриття запропонованих питань оцінюється максимально у 3 бали. високий рівень – 2,5-2,9 бали; середній рівень: відповідь надано частково – 1,8-2,4 бали; низький рівень – 0,1-2,3 бали.	3
	Виконання практичних завдань	Практичні завдання: 1. Дискусія “Чи є співпраця між соціальним бізнесом та традиційними підприємствами?”. 2. Аналітичне завдання: міжкраїновий аналіз соціального підприємництва в ЄС. 3. Групова робота “Модельне полотно	Максимальна кількість - 12 балів. високий рівень: успішне виконання 100% завдань – 12 балів; середній рівень: успішне виконання 50% завдань – 6 балів;	12

		соціального підприємства/Social Enterprise Model Canvas (SEMC)”	низький рівень: успішне виконання менше 50% завдань.	
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
Європейський досвід сталого розвитку бізнесу на основі креативності та інклюзивності				
4	Теоретичне завдання – опитування	Питання для підготовки: 1. Актуальність медіаосвіти для соціального підприємництва та її сутність Інфомедійна грамотність: сучасний тренд чи вимога часу? 2. Традиційні медіа в Європі та Україні: специфіка функціонування.	Повне розкриття запропонованих питань оцінюється максимально у 3 бали. високий рівень – 2,5-2,9 бали; середній рівень: відповідь надано частково – 1,8-2,4 бали; низький рівень – 0,1-2,3 бали.	3
	Виконання практичних завдань	Практичні завдання: 1. Командна робота ("мозковий штурм") "Що робить людину медіаграмотною?" 2. Есе “Медаграмотність для соціального підприємництва: тренд чи вимога часу” 3. Аналітичне завдання: порівняльний аналіз функціонування медіа в Європі та Україні	Максимальна кількість - 12 балів. високий рівень: успішне виконання 100% завдань – 12 балів; середній рівень: успішне виконання 50% завдань – 6 балів; низький рівень: успішне виконання менше 50% завдань.	12
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

7. Підсумковий семестровий контроль**

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Навчально-дослідне завдання (груповий проєкт)	<p>Підсумкове навчально-дослідне завдання (груповий проєкт) – підготовка і презентація групового проєкту.</p> <p>Вимоги до навчально-дослідного завдання (проєкту): обсяг – до 10 сторінок А4 (не враховуючи додатки). Шрифт Times New Roman, 14 pt, 1,5 інтервал.</p> <p>Презентація групового проєкту мають бути підготовлені в Power Point форматі.</p>	<p>Критерії оцінювання навчально-дослідного завдання (проєкту):</p> <p>1) Ідея та концепція. Актуальність, оцінка Існуючого стану, можливостей впровадження принципів землекористування ЄС – 10 балів;</p> <p>2) Наявність елементів стратегії: Учасники розробки стратегії. Принципи. Оцінка та її результати. Бачення. Місія. Стратегічні цілі та підцілі. План заходів. Програми плану заходів. Опис програм та джерела фінансування – 16 балів.</p> <p>3) Оформлення проєкту: дотримання академічних стандартів оформлення (посилання, використання інтелектуальної власності); графічне/візуальне оформлення – 8 балів;</p> <p>4) Презентація матеріалу: грамотність викладу, логічна</p>	40

			послідовність та культура мовлення – 6 балів.	
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

9. Рекомендована література

ОСНОВНІ ДЖЕРЕЛА

До модулю 1

1. Шаповалова Т. В. Соціальне підприємництво – шлях до створення інноваційного бізнесу. Київ : Друкарський двір Олега Федорова, 2018. 272 с.
2. Social economy and inclusive entrepreneurship - Social entrepreneurship. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=952&intPageId=2914&langId=en>.
3. Mair J., Robinson J., Hockerts K. Social Entrepreneurship. London: Palgrave Macmillan, 2017. 297 p.
4. Social Entrepreneurship and Social Business. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-8349-7093-0>.
5. Social Entrepreneurship – A Practice-Based Approach to Social Innovation. URL: <https://www.socialenterprisebsr.net/2022/01/social-entrepreneurship-new-book-on-social-entrepreneurship/>.
6. Смаль В., Кокоть В. Що слід знати про соціальне підприємництво. URL: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Social_Entrepreneurship_-_Guide-WEB-1.pdf.
7. Соціальне підприємництво в Україні. Зелена книга. Під загальною редакцією Валерія Кокотя. Київ: Social business in EU, 2020. 89 с.
8. Pereverzieva A., Volkov V. Assessment and forecasting of favourable conditions for entrepreneurship development. Baltic Journal of Economic Studies. 2020. Vol. 6, No.3, P. 59-66. URL: <https://doi.org/10.30525/2256-0742/2020-6-3-59-66>.
9. Pereverzieva A., Volkov V. Assessment method of social enterpreneurships nature and its development. Management and entrepreneurship: trends of development. 2020. № 1 (11). P. 113-131. URL: <https://management-journal.org.ua/index.php/journal/issue/view/12>.
10. Pereverzieva A.V., Osaul A.O., Havrylova K.O. Social entrepreneurship and classical enterprise with social responsibility analysis: advantages and disadvantages. Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic Sciences. 2020. № 3 (47). P. 46-50. URL: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/economics/article/view/1407>.
11. Pereverzieva A.V., Volkov V.P. Social entrepreneurship as seen by the future managers. International Journal of Scientific Research and Management. 2020. Volume 8. issue 11 P. 477-490. URL: <https://www.ijstrm.in/index.php/ijstrm/article/view/2910/2202>. DOI: 10.18535/ijstrm/v8i11.sh01.

До модулю 2

1. Dachs, B. (2018). The impact of new technologies on the labour market and the social economy. EPRS. Brussels. URL : [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614539/EPRS_SU\(2018\)614539_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/614539/EPRS_SU(2018)614539_EN.pdf)
2. Employment and entrepreneurship. URL : https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/employment-entrepreneurship_en.
3. Employment, Social Affairs & Inclusion. URL : <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1045&langId=en>

4. Eurofound. 2016. Exploring the Diversity of NEETs. Luxembourg: Publications Office of the European Union. URL : www.eurofound.europa.eu/pl/publications/report/2016/labour-market-social-policies/exploring-the-diversity-of-neets.
5. Eurofound. NEETs. URL : <https://www.eurofound.europa.eu/topic/neets>.
6. Eurofound. NEETs—Young People Not in Employment, Education or Training: Characteristics, Costs and Policy Responses in Europe. 2012. Luxembourg: Publications Office of the European Union.
7. Eurofound. Youth entrepreneurship in Europe: Values, attitudes, policies. 2015. Publications Office of the European Union, Luxembourg.
8. European Commission, Towards a circular economy: A zero waste programme for Europe. 2014. URL: http://ec.europa.eu/environment/circular-economy/index_en.htm.
9. Social Business Initiative (SBI) follow up: Co-operation between social economy enterprises and traditional enterprises. Final Report. October 2018. URL: https://ec.europa.eu/growth/publications/social-business-initiative-sbi-follow-cooperation-between-social-economy-enterprises_en.
10. Young people not in employment, education or training. Technical brief. 2019. № 3. URL : https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26634NEET_Sida_brief.pdf.
11. Лазнева І.О., Венгерська Н.С., Савенко О.О. Особливості оподаткування молодіжних стартапів: європейський та національний досвід. *Облік, аналіз, аудит та оподаткування: сучасна парадигма в умовах сталого розвитку*: збірник Матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 10 грудня 2020 року). Київ : КНЕУ. 2020. С. 486-489.
12. Молодь України – 2021. Результати соціологічного дослідження. URL : <https://pon.org.ua/novyny/9234-stanovyshche-molodi-v-ukraini-2021-nove-sociologichne-doslidzhennia.html>.
13. Прушківська Е.В., Венгерська Н.С., Земляной А.О. Молодіжне соціальне підприємництво як інструмент підвищення зайнятості NEET-молоді в Європейському Союзі. *Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти*: збірник матеріалів IX Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Чернігів, 22 грудня 2020 р.) Чернігів 2020. С. 14-16. URL: <https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/04/iris20-t2.pdf>.
14. Прушківська Е.В., Венгерська Н.С., Земляной А.О. Проблема NEET-молоді в країнах Європейського Союзу. *Економіка, облік, фінанси, менеджмент і право в Україні та світі*: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 4 грудня 2020 р.). Полтава: ЦФЕНД, 2020. С. 21-23.
15. Прушківська Е.В., Венгерська Н.С., Савенко О.О. Інноваційні форми молодіжного підприємництва: європейський та український досвід. *Глобалізація напрямів формування промислового потенціалу в умовах постіндустріальних трансформацій*: збірник матеріалів VI Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (м. Київ, 16 грудня 2020 року). Київ : КПІ. 2020. С. 186-189. URL: http://ktp.e.kpi.ua/files/conferences/ZBIRNIK%20_DTAЕ%202020.pdf.
16. Результати загальнонаціонального опитування. Українське покоління Z: цінності та орієнтири. Київ. 2017. URL : http://neweurope.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/Ukr_Generation_ukr_inet-2.pdf.
17. Становище молоді в Україні. Аналітичний звіт, складений Робочою групою ООН у справах молоді. Київ. 2019. URL : <http://www.un.org.ua/images/documents/4790/THE%20STATE%20OF%20YOUTH%20IN%20UKRAINE%202019%20%D1%83%D0%BA%D1%80.pdf>.
18. Яценко Л.Д. Проблеми молодіжної зайнятості в Україні та шляхи їх подолання. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-07>.
19. The Business Model Canvas Instruction Manual. URL: <https://www.lancaster.ac.uk/enterprisecentre/wp-content/uploads/2016/11/A-handbook-on-how-to-do-the-Business-Model-Canvas.pdf>

20. THE 20 MINUTE BUSINESS PLAN: BUSINESS MODEL CANVAS MADE EASY.
URL: <https://www.alexandercowan.com/business-model-canvas-templates/>.

До модулю 3

1. Encourage corporate measuring and reporting on research and other forms of intellectual capital. URL: https://ec.europa.eu/invest-in-research/pdf/download_en/2006-2977_web1.pdf.
2. Developing a model for managing intellectual capital. *European Management Journal*. Volume 14, Issue 4, August 1996, Pages 356-364.
3. Martins M. M., Lopes I. T. Intellectual capital and profitability: a firm value approach in the European companies. *Business: Theory and Practice*. 2016. 17(3). P. 234-242.
4. Agoston S.I. Intellectual capital in social enterprises. *Management & Marketing. Challenges for the Knowledge Society*. Vol. 9. № 4. P. 423-438.
5. Kateryna A. Alekseieva, Liuba Y. Turchyn, Olha M. Sobko, Iryna M. Boichyk, Svitlana V. Stakhurska. Intellectual Capital Of Entrepreneurship: InterConnections And Ways Of Stimulating The Development. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42751/1/Intellectual-Capital-.pdf>.
6. The Role of Intellectual Capital and Entrepreneurial Characteristics as Innovation Drivers. URL: <https://www.redalyc.org/pdf/818/81831420004.pdf>.
7. Can Elements of Intellectual Capital Improve Business Sustainability? - The Perspective of Managers of SMEs in Poland. *Sustainability*. 2020. 12(4). P. 15-45.
8. Sahasranamam Sreevas, Nandakumar M.K., Pereira Vijay, Temouri Y. Knowledge capital in social and commercial entrepreneurship: Investigating the role of informal institutions. *Journal of International Management, Elsevier*. 2021. vol. 27(1). URL: <https://ideas.repec.org/a/eee/intman/v27y2021i1s1075425321000132.html>.
9. Pereverzieva A., Volkov V. Project-time resource distribution of socio-economic systems. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*. 2021. Vol.12. №6. P. 4321-4330. URL: <https://turcomat.org/index.php/turkbilmат/article/view/8417>.
10. Pereverzieva A., Volkov V. Assessment and forecasting of favourable conditions for entrepreneurship development. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2020. Vol. 6. № 3. P. 59-66.
11. A methodical approach to the assessment of human resources` interactions. *Journal of Entrepreneurship, Management and Innovation (JEMI)*. 2019. Volume 15. Issue 1. P. 171-204.
11. Pereverzieva A. V., Osaul A. O. European experience of supporting youth business initiatives in social economy. *Bulletin of Zaporizhzhia National University. Economic Sciences*. 2021. T. 1, №47. С. 46-50.
12. Переверзева А. В. Сучасні методи управління інтелектуальними і матеріальними ресурсами. Особливості управління трудовими ресурсами об'єднаних територіальних громад: колективна монографія / За заг. ред. д.т.н., проф. В.П. Волкова, д.е.н., проф. Л.А. Горошкової. Запоріжжя: ЗНУ, 2018. 138 с. С. 8–50.

До модулю 4

1. Абетка візуальної грамотності / Баликін І., Волошенюк О., Чорний О., Федченко О. / За редакцією Волошенюк О., Іванова В., Євтушенко Р. Київ : АУП, ЦВП, 2019. 80 с.
2. Алан Кроуфорд, Е. Венди Саул, Самуел Метьюз, Джеймс Макінстер. Технології розвитку критичного мислення учнів. URL : <https://www.criticalthinking.expert/shop/tehnologiyi-rozvytku-krytychnogo-myslennya-uchniv/>
3. Війни інформаційної епохи: міждисциплінарний дискурс: монографія / за ред. В. А. Кротюка. Харків: ФОП Федорко М. Ю., 2021. 558 с.
4. Гібридна війна і журналістика. Проблеми інформаційної безпеки : навчальний посібник / за заг. ред. В. О. Жадька ; ред.-упор. : О. І. Харитоненко, Ю. С. Полтавець. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 356 с.
5. Костирко Т. М., Корольова Т. Д., Жигалкіна М. С. Основи медіаграмотності : навчальний посібник. Миколаїв : НУК, 2019. 80 с.

6. Посібник з верифікації. URL: https://verificationhandbook.com/book_ua/
7. Посібник із медіаграмотності. URL: <https://internews.ua/opportunity/medialiteracy-manual>
8. Практичний посібник з медіаграмотності для мультиплікаторів / За загал. ред. В. Ф. Іванова. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2019. 100 с.
9. Як можна протидіяти «фейковим новинам»? : Аналіз. Київ: Фонд Фрідріха Науманна за Свободу, Академія української преси, 2019. URL: https://www.aup.com.ua/wp-content/uploads/2019/11/ЯК_prottydiaty_fake_news_2019.pdf
10. Библиотека ОО «Детектор медиа» (Дез)інформація / Г. Почепцов. / Под общей редакцией Н. Лигачевой и Г. Петренко / Редакцией М. Олійник. Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2019. 248 с.
11. Гороховський, О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи : практич. посіб. / О. М. Гороховський. Дніпро : Ліра, 2017. 133 с.
12. Діпфейк та дезінформація : практ. посіб. / Агнешка М. Вальорска ; пер. з нім. В. Олійника. Київ: Академія української преси; Центр Вільної Преси, 2020. 36 с.
13. Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі. Київ: АУП: Центр Вільної Преси, 2017. 319 с.
14. Наумук І.М., Коноваленко Т.В., Акулова Н.Ю. Екологія інфомедійного простору : навчально-методичний посібник. Мелітополь : ММД, 2021. 84 с. URL: <https://filter.mkip.gov.ua/wp-content/uploads/2021/08/posibnyk.pdf>.
15. Посібник з медіаграмотності: 10 порад для захисту від інформаційних маніпуляцій. URL: https://drive.google.com/file/d/11obX2s3Jg31k0f_s6O0UKUeo5psw8Hx5/view
16. Digital Scribing: What Is It? How Does It Work? What Are The Benefits? URL: <https://www.wearecognitive.com/blog/digital-scribing-what-is-it-how-does-it-workbenefits>
17. Fitzpatrick N. Media Manipulation 2.0: The Impact of Social Media on News, Competition, and Accuracy. Athens Journal of Mass Media and Communications. 2018. Vol. 4. No. 1, P. 45-62. URL: <https://doi.org/10.30958/ajmmc.4.1.3>.